

Brüssel, 12.4.2013
COM(2013) 197 final

2013/0106 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava
operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri kooskõlastatava operatiivkoostöö raames
toimuva patrull- ja vaatlustegevuse jaoks välistel merepiiridel**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANERU TAUST

1.1. Nõukogu otsuse 2010/252/EL¹ menetlemine ja vastuvõtmine

2009. aasta oktoobris kutsus Euroopa Ülemkogu komisjoni esitama ettepanekuid, millega kehtestada ühise tegutsemise kord „*mis sisaldab selgeid eeskirju merel toimuvateks ühisoperatsioonideks, pöörates nõuetekohaselt tähelepanu segarändevoogudega liikuvate inimeste kaitse tagamisele, rahvusvahelise õiguse kohaselt.*”² Kutset kinnitati uuesti 2009. aasta detsembri Stockholmis programmis, kus Euroopa Ülemkogu palus komisjonil esitada ettepanekud hiljemalt 2010. aastal, et täpsustada ja tõhustada Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri (edaspidi „agentuur”) rolli ja valmistada ette „*selged eeskirjad merel toimuvateks ühisoperatsioonideks, pöörates nõuetekohaselt tähelepanu segarändevoogudega liikuvate inimeste kaitse tagamisele, rahvusvahelise õiguse kohaselt.*”³

2010. aastal võttis nõukogu vastu otsuse 2010/252/EL (edaspidi „otsus”) vastuseks nendele üleskutsetele tugevdada agentuuri kooskõlastatavaid patrull- ja vaatlustegevusi ja kehtestada selged eeskirjad ühispatrullides osalemiseks ning kinnipeetud või päästetud isikute maaletoimetamiseks, et tagada rahvusvahelist kaitset otsivate isikute ohutus ning hoida ära inimelude kaotusi merel. Komisjon oli otsustanud esitada oma ettepaneku Schengeni piirieskirjade⁴ artikli 12 lõikel 5 põhineva komiteemenetluse alusel, käsitledes otsust lisameetmena, millega reguleeritakse piiridel toimuvat patrull- ja vaatlustegevust.

Otsus leiti olevat vajalik ja asjakohane, et viia ellu piiridel toimuva patrull- ja vaatlustegevuse eesmärk, täpsemalt hoida ära loata piiriületamist. Selles suhtes leiti, et patrull- ja vaatlustegevus ei hõlma mitte ainult avastamist, vaid see laieneb selliste sammudeni nagu ebaseaduslikult liitu siseneda proovivate laevade kinnipidamine. Otsingu- ja päästetegevuse ühendamise piiridel toimuva patrull- ja vaatlustegevusega tulenes tegelikult olukorrast – meresõidukõlbmatutes laevades reisivad rändajad avastatakse mõnikord hädalukorras olevat.

Otsusega inkorporeeriti ühte õigusvahendisse ELi kehtivad sätted ja rahvusvaheline õigus. Selle eesmärk oli kaotada liikmesriikides kasutatavad rahvusvahelise mereõiguse erinevad tõlgendused ja nende lahknevad tavad agentuuri koordineeritavate mereoperatsioonide tõhususe tagamisel. Esines oht, et mereoperatsioonide käigus kohaldatakse samas olukorras erinevaid ja vahel isegi vastukäivaid eeskirju. Keset sellist õiguslikku ebakindlust oli liikmesriikide osalemine agentuuri koordineeritavate mereoperatsioonides väheaktiivne, kui märkida osalevaid aluseid, laevu ja personali. See omakorda vähendas operatsioonide tõhusust ja õõnestas ELi solidaarsuse nimel tehtud püüdlusi.

¹ Nõukogu otsus, 26. aprill 2010, millega täiendatakse Schengeni piirieskirju seoses välistel merepiiridel toimuva patrull- ja vaatlustegevusega, mis toimub Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri kooskõlastatavas operatiivkoostöös (ELT L 111, 4.5.2010, lk 20).

² Euroopa Ülemkogu eesistujariigi järeldused, 29.–30. oktoober 2009.

³ Vt Stockholmis programmi alapunkt 5.1 „Välispiiride integreeritud haldamine”, ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 562/2006, 15. märts 2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad), ELT L 105, 13.4.2006, lk 1.

Otsusega oli kavas tugevdada põhiõiguste kaitset ning kindlustada *tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse* põhimõtte järgimine mereoperatsioonide käigus. Mõned liikmesriigid, Euroopa Parlamendi liikmed, inimõiguste organisatsioonid ja akadeemikud kahtlesid, kas põhiõigusi ja põgenike õigusi austatakse agentuuri kooskõlastatavate mereoperatsioonide, eelkõige avamerel toimuvate operatsioonide käigus. Otsuses püüti neid küsimusi käsitleda, kehtestades mitmeid tagatise nende õiguste austamiseks, näiteks nõue teatada kinnipeetud või päästetud isikule maaletoiemetamise koht, haavatavate isikute vajadustele eritählepanu pööramine ning nõue, et piirivalvurid oleksid läbinud põhiõiguste ja pagulasõiguse asjaomaste sätete alase koolituse.

Otsus võeti vastu 26. aprillil 2010 nõukogu otsusena kontrolliga regulatiivmenetluse kohaselt. Euroopa Parlament leidis, et otsus oleks tulnud võtta vastu seadusandliku tavamenetluse, mitte komiteemenetluse kohaselt. Seetõttu esitas parlament Euroopa Liidu Kohtule nõukogu vastu hagi, milles taotletakse otsuse tühistamist.

1.2. C-355/10: Euroopa Parlament vs. nõukogu⁵

Euroopa Parlament leidis, et otsusega ületati Schengeni piirieskirjade artikli 12 lõike 5 kohaselt antud rakendusvolituste piire, sest: i) otsusega lisati Schengeni piirieskirjadesse uusi olulisi elemente; ii) otsusega muudeti Schengeni piirieskirjade olulisi elemente; iii) otsusega muudeti määruse (EÜ) nr 2007/2004⁶ sisu. Nõukogu palus jätta parlamendi hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja teise võimalusena jätta kõnealune hagi põhjendamatus tõttu rahuldamata. Komisjon, kes oli ainus menetlusse astuja, toetas nõukogu.

Kohus tegi otsuse 5. septembril 2012. Kohus tühistas otsuse, tuginedes esimesele väitele, kuna leidis, et kinnipidamismeesmeid, päästetegevust ja maaletoiemetamist käsitlevad sätted on põhiakti, nimelt Schengeni piirieskirjade olulised elemendid. Kohus ei analüüsinud, kas otsusega muudetakse Schengeni piirieskirjade olulisi elemente või muudetakse määruse (EÜ) nr 2007/2004 sisu.

Kohus otsustas jätta otsuse tagajärjed kehtima kuni uute õigusnormide jõustumiseni mõistliku tähtaja jooksul.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Mõjuhindangu tegemise vajadust hinnates võeti arvesse järgmisi kaalutlusi.

Esiteks, nõukogu otsuse 2010/252/EL vastuvõtmisele eelnesid ulatuslikud ettevalmistused. 2005. aastal palus nõukogu komisjonil uurida merepiiride patrull ja vaatlustegevuse suhtes kohaldatavat õigusraamistikku ning sellest tulenevalt valmistada ette eeskirjad liidu tasandil. 2007. aastal esitas komisjon uuringu, milles analüüsiti rahvusvahelist õigusraamistikku seoses välistel merepiiridel toimuva patrull ja vaatlustegevusega ning selle tõhusal kohaldamisel

⁵ C-355/10: Euroopa Parlament versus Euroopa Liidu Nõukogu. aadressil: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=et&jur=C,T,F&num=C-355/10&td=ALL#> (Euroopa Kohtu lahendites veel avaldamata).

⁶ Nõukogu määrus (EÜ) nr 2007/2004, 26. oktoober 2004, Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri asutamise kohta (ELT L 349, 25.11.2004, lk 1).

esinevaid takistusi⁷. Samal aastal moodustas komisjon liikmesriikide, agentuuri, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni ekspertidest mitteametliku rühma, et koostada suunised agentuuri kooskõlastatavate mereoperatsioonide tarvis. Mitteametliku rühma töö tulemusi kasutas komisjon alusena komiteemenetluse kohaselt esitatud ettepaneku eelnõu koostamisel.

Teiseks, ettepaneku ettevalmistamise ajal pidas komisjon välispiiride ekspertrühma vahendusel nõu liikmesriikide ja agentuuriga, et määrata kindlaks, mil määral peaks käesolev ettepanek kajastama otsuse sisu. Üldiselt leidsid liikmesriigid, et käesolev ettepanek peaks tuginema otsusele ja selle reguleerimisala peaks ka edaspidi piirduma agentuuri kooskõlastatavate mereoperatsioonidega. Samuti peaks ettepanek tugevdama põhiõiguste kaitse sätteid, selgitama erinevust kinnipidamismeetmete ja päästmise vahel, käsitlema maaletoiemetamise küsimust ja tagama vastavuse rahvusvaheliste kohustustega ning samas arvestama õigusaktide muudatusi ja kohtupraktika arengut nii ELi kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Kolmandaks, nõukogu otsust 2010/252/EL tühistades nõudis kohus selle asendamist mõistliku aja jooksul. „Mõistliku aja” mõistet ei ole otsuses määratletud, kuid pidades silmas võimalikke keerukaid ja pikavõitu arutelusid kahe ELi seadusandja vahel, on selge, et komisjon peaks tegutsema kiiresti.

Seetõttu leiti, et ettepanekuga koos ei ole vaja mõjuhinnangut esitada.

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 77 lõike 2 punktil d. Pidades silmas välispiiripoliitika väljatöötamist, sealhulgas välispiiride tõhusa valve tagamist, nagu on sätestatud artikli 77 lõikes 1, nähakse artikli 77 lõike 2 punktis d ette, et Euroopa Parlament ja nõukogu, tegutsedes seadusandliku tavamenetluse kohaselt, võtavad vastu „meetmeid, mis on vajalikud välispiiride integreeritud piirivalvesüsteemi järkjärguliseks kehtestamiseks”.

Liidu poliitika eesmärk ELi välispiiride valdkonnas on tagada välispiiride ületamise tõhus valve, sealhulgas piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse abil. Piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse põhieesmärk on tõkestada ebaseaduslikku piiriületamist, võidelda piiriülese kuritegevuse vastu ja pidada kinni ebaseaduslikult piiri ületanud isikud või võtta nende suhtes muid meetmeid. Piiril toimuv patrull- ja vaatlustegevus peaks olema tõhus vahend, mille abil hoida ära ja takistada isikutel piiripunktides tehtavate kontrollide vältimist. Selleks ei peaks patrull- ja vaatlustegevus piirduma ebaseaduslike piiriületuste avastamiskatsetega, vaid hõlmama ka näiteks selliste laevade kinnipidamist, mida kahtlustatakse soovis siseneda liitu ilma piirikontrolli läbimata, aga ka eeskirju, mida kasutada mereoperatsioonide käigus tekkida võivas otsingu- ja päästeolukorras ja mille abil saab sellise operatsiooni edukalt lõpule viia.

Kuna võetava meetme eesmärged, nimelt võtta vastu täiendavad eeskirjad agentuuri kooskõlastusel tegutsevate piirivalveametnike patrull- ja vaatlustegevuse reguleerimiseks merepiiridel, ei suuda liikmesriigid õigusaktide ja tavade erinevuse tõttu piisavalt saavutada ning operatsioonide rahvusvahelise iseloomu tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega.

⁷ Komisjoni talituste töödokument: Rahvusvaheliste õigusaktide analüüs seoses meritsi toimuva ebaseadusliku sisserändega, SEK (2007) 691.

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev määrus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärkide saavutamiseks.

Nende samade põhimõtete alusel, nagu ka otsuse puhul, kohaldatakse käesolevat ettepanekut üksnes agentuuri kooskõlastatava operatiivkoostöö kontekstis ning see ei puuduta liikmesriikides toimuvad patrull- ja vaatlustegevust ega väljaspool seda raamistikku tehtavat koostööd.

4. MÕJU EELARVELE

Käesoleva ettepanekuga ei kaasne liidule mingisugust rahalist ega halduskoormust. Seetõttu ei avalda see mõju liidu eelarvele.

5. TÄIENDAV TEAVE

5.1. Käesoleva ettepaneku ja nõukogu otsuse 2010/252/EL võrdlus

Käesoleva ettepaneku ja otsuse reguleerimisala ja sisu on sarnased. Võrreldes otsusega põhinevad ettepanekus tehtud muudatused õigusaktide muudatustel ja kohtupraktika arengul, näiteks määruse (EÜ) nr 2007/2004⁸ muudatused ja Euroopa Inimõiguste kohtu otsus kohtuasjas Hirsi Jamaa jt vs. Itaalia,⁹ vajadusel tagada kinnipidamise ja päästmise mõistete selgus ning liikmesriikide ja agentuuri praktilistel kogemustel otsuse rakendamisel.

5.1.1. Vorm

Õigusakti valik ja otsustusprotsess on erinevad. Tegemist on määruse ettepanekuga, mis on aluslepingute kohaselt adresseeritud kõikidele liikmesriikidele ja see tuleb vastu võtta seadusandliku tavamenetluse kohaselt. Selle vorm kajastab valitud õigusakti, mis koosneb preambulist (volitused ja kaheksateist põhjendust) ja nelja peatükki jaotatud üheteistkümnest artiklist. Määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides. Teisalt on rakendava meetmena vastu võetud otsus, kasutades selleks kontrolliga regulatiivmenetlust. See koosneb preambulist (volitused ja kaheksateist põhjendust), kahest artiklist ja kahte ossa jaotatud lisast. Lisa I osas esitatakse eeskirjad agentuuri kooskõlastatavate operatsioonide jaoks merepiiridel ning lisa II osa koosneb otsingu- ja päästeolukordade ning maaletoiemetamise mittesiduvatest suunistest agentuuri kooskõlastatavate mereoperatsioonide kontekstis.

5.1.2. Sisu

Käesoleva ettepaneku kohaldamisala on sama, mis otsusel, nimelt agentuuri kooskõlastamisel toimuv liikmesriikide patrull- ja vaatlustegevus merel (artikkel 1). Ehkki otsuses saadi mõistest „patrull- ja vaatlustegevus” aru selliselt, et see hõlmab patrull- ja vaatlustegevuse käigus vajaminevaid kinnipidamise meetmeid ja päästetööde eeskirju, jäi siiski kahtlus, kas need meetmed kuuluvad tõepoolest piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse mõiste alla nii, nagu need on määratletud Schengeni piirieskirjades. Käesolevas ettepanekus selgitatakse

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1168/2011, 25. oktoober 2011, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2007/2004 Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri asutamise kohta, EL T L 304, 22.11.2011, lk 1.

⁹ Euroopa Inimõiguste Kohtu suurkoja 23. veebruari 2012. aasta otsus (taotlus nr 27765/09); aadressil: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109231#{\"itemid\":\[\"001-109231\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109231#{\)

patrull- ja vaatlustegevuse ulatuslikumat mõistet üksikasjalikult, näidates et patrull- ja vaatlustegevus ei piirne ainult ebaregulaarsete piiriületuskatsete avastamisega, vaid hõlmab samamoodi ka kinnipidamismeetmeid ning eeskirju, mida järgida otsingu- ja päästetegevusel mereoperatsioonide käigus ning mille abil viia selline operatsioon eduka lõpuni (põhjendus 1 ja III peatükk).

Otsuse läbivaatamisel tuli arvestada määruse (EÜ) nr 2007/2004 muudatustega. Agentuurile on nüüd antud lisaks ülesanne abistada liikmesriike olukorras, kus välispiiril on vaja tõhustatud tehnilist ja operatiivabi, arvestades sellega, et mõnikord tuleb osutada humanitaarhädaabi või tegeleda merepäästega. See tähendab, et ehkki agentuur ei muutu otsingu- ja päästeasutuseks ega võta üle päästekoordinatsioonikeskuse ülesandeid, aitab ta mereoperatsioonide ajal liikmesriikidel täita rahvusvahelisest mereõigusest tulenevat kohustust osutada abi merehädalistele, ning käesolevas ettepanekus kehtestatakse eeskirjad, kuidas agentuuri koostööstatavate mereoperatsioonide käigus sellistes olukordades tegutseda (põhjendus 2 ja artikkel 9).

Määruses (EÜ) nr 2007/2004 tehtud muudatustega muutus operatsiooniplaan õiguslikult siduvaks instrumendiks kõikide agentuuri koostööstatavate operatsioonide, mitte ainult kiirreageerimisoperatsioonide suhtes. Operatsiooniplaani sisu on esitatud määruse (EÜ) nr 2007/2004 artiklites 3a ja 8e, kus osutatakse samuti spetsiaalselt mereoperatsioonidele. Käesolevas ettepanekus kehtestatud eeskirjad on mõeldud osana operatsiooniplaanist, mis koostatakse kooskõlas määrusega (EÜ) nr 2007/2004, võttes arvesse mereoperatsioonide nõudeid.

Käesolevas ettepanekus on samuti arvesse võetud põhiõiguste kaitsega seotud õigusaktide muudatusi ja kohtupraktika arengut. Artiklis 4, kus käsitletakse põhiõiguste kaitset ning mereoperatsioonidel kehtivat tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, tegeletakse küsimustega, mille esitas Euroopa Inimõiguste Kohus otsuses kohtuasjas Hirsi Jamaa jt vs. Itaalia seoses kolmandates riikides kinnipeetud või päästetud isikute maaletoiimetamisega, arvestades nii liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelisi suhteid kui ka liikmesriikide kohustusi üksikisiku suhtes. Selles artiklis käsitletakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte praktilist kohaldamist, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 19 lõikes 2. Maaletoiimetamisel kolmandas riigis peab kinnipeetud või päästetud isikud identifitseerima ning nende isiklikku olukorda tuleb enne maaletoiimetamist võimalikult ulatuslikult hinnata. Neile peab teatama maaletoiimetamise koha sobival viisil ning neile tuleb anda võimalus esitada põhjused selle kohta, miks nad arvavad, et maaletoietamine kavandatud kohas oleks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte rikkumine. Sellega tagatakse rändajate teavitamine nende olukorrast ning kavandatud maaletoiimetamise kohast, võimaldades neil oma vastuväiteid esitada.

Käesoleva ettepaneku III peatükis tehakse selge vahe avastamise, kinnipidamise ja päästmise vahel. Ehkki kinnipidamise suhtes säilitatakse otsusega samad meetmed, tehakse käesolevas määruses vahet meetmetel, mida võib võtta territoriaalmerel (artikkel 6), avamerel (artikkel 7) ja külgvööndis¹⁰ (artikkel 8), selgitades seega tingimusi, mille kohaselt võib neid meetmeid

¹⁰ Külgvöönd on reguleeritud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni artiklis 33. See on territoriaalmerega külgnev vöönd ning see võib ulatuda kuni 24 meremiili kaugusele territoriaalmere laiuse mõõtmiseks kasutatavatest lähtejoontest. See moodustab osa majandusvööndist või avamerest, olenevalt sellest, kas rannikuriik on välja kuulutanud majandusvööndi, ning see on vöönd, kus kohaldatakse meresõiduvabadust. Ehkki see ei moodusta osa territoriaalmerest, võib rannikuriik teostada vajalikku kontrolli, et vältida oma territooriumil või territoriaalmeres tolli-, maksu-,

võtta, ning juriidilist alust, mille kohaselt neid meetmeid võib võtta eelkõige riikkondsuseta laevade suhtes. Tuginedes protokollile, milles käsitletakse välismaalaste ebaseaduslikku üle piiri toimetamist maa-, mere- ja õhuteed pidi, on laevade kinnipidamine avamerel nüüd selgelt ühendatud nõudega, et peab olema põhjendatud kahtlus selle kohta, et laevaga toimetatakse välismaalasi ebaseaduslikult üle piiri. Nii nagu oli sätestatud ka otsuses, peab jurisdiktsiooni kohaldamiseks avamerel olema alati lipuriigi luba.

Otsingu- ja päästeolukordi käsitlevad sätted jäävad ettepanekus samasuguseks kui otsuses (artikkel 9). Sõnastus on ühtlustatud 1979. aasta rahvusvahelise mereotsingute- ja pääste konventsiooni ning rahvusvahelise lennunduse ja merenduse otsingute ning pääste käsiraamatu (IAMSAR Manual) sõnastusega. Nimetatud rahvusvaheliste instrumentide põhjal on ettepanekus esitatud kriteeriumid selle kohta, millal peetakse laeva olevat ebakindlas olukorras (artikli 9 lõige 3), häireolukorras (artikli 9 lõige 4) ja hädaolukorras (artikli 9 lõige 5), ning samuti päästekoordinatsioonikeskuse määratlus (artiklil 2 lõige 12).

Erinevalt otsusest käsitletakse käesolevas ettepanekus maaletoiimetamise küsimust seoses kinnipidamise ja päästmisega (artikkel 10). Kui kinnipidamine toimub territoriaalmeres või külgyööndis, siis toimub maaletoiimetamine rannikuäärses liikmesriigis. Kinnipidamise korral avamerel, tingimusel et tagatakse põhiõiguste kaitse ning järgitakse tagasi- ja väljasaatmise põhimõtte lubamatust, võib maaletoiimetamine toimuda kolmandas riigis, kust laev lahkus. Kui see ei ole võimalik, siis toimub maaletoiimetamine vastuvõtvas liikmesriigis.

Kui tegemist on maaletoiimetamisega pärast päästeoperatsiooni, siis viidatakse käesolevas ettepanekus Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni välja antud suunistes merel päästetud isikute kohtlemise kohta¹¹ määratletud „turvalise paiga” mõistele, võttes arvesse põhiõiguste¹² aspekte (artikli 2 lõige 11 ja artikli 10 lõige 4). Selle kohaselt nõutakse liikmesriigilt koostööd vastutava päästekoordinatsioonikeskusega, et leida sobiv sadam või turvaline paik ning tagada kiire ja tõhus maaletoiimetamine. Käesolevas ettepanekus võetakse arvesse asjaolu, et laeva- ja lennuüksuste tegevus on allutatud päästekoordinatsioonikeskusele, mis määrab kindlaks sobiva sadama või maaletoiimetamiskoha. Siiski tunnistatakse ettepanekus võimalust, et laevaüksused saavad lahkuda vastuvõtvast riigist nii kiiresti kui võimalik pärast merehädaliste abistamise kohustuse täitmist, võttes arvesse päästetud isikute ja laevaüksuse enda ohutust.

immigratsiooni- ja sanitaarvaldkonna õigusaktide rikkumist ja karistada eespool nimetatud õigusaktide rikkumise eest.

¹¹ Resolutsioon MSC.167(78), vastu võetud 20. mail 2004.

¹² Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee resolutsioon 1821(2011).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri kooskõlastatava operatiivkoostöö raames toimuva patrull- ja vaatlustegevuse jaoks välistel merepiiridel

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkti d,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu poliitika eesmärk liidu välispiiride valdkonnas on tagada välispiiride ületamise tõhus valve, muu hulgas patrull- ja vaatlustegevuse abil. Piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse põhieesmärk on tõkestada ebaseaduslikku piiriületamist, võidelda piiriülese kuritegevuse vastu ja pidada kinni ebaseaduslikult piiri ületanud isikud või võtta nende suhtes muid meetmeid. Piiril toimuv patrull- ja vaatlustegevus peaks olema tõhus vahend, mille abil hoida ära ja takistada isikutel piiripunktides toimuvate kontrollide vältimist. Selleks ei peaks patrull- ja vaatlustegevus piirduma ebaseaduslike piiriületuste avastamiskatsetega, vaid hõlmama ka näiteks selliste laevade kinnipidamist, mida kahtlustatakse soovis siseneda liitu ilma piirikontrolli läbimata, aga ka eeskirju, mida kasutada piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse käigus tekkida võivas otsingu- ja päästeolukorras ja mille abil saab sellise operatsiooni edukalt lõpule viia.
- (2) Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur (edaspidi „agentuur”), mis loodi nõukogu 26. oktoobri 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 2007/2004,¹³ vastutab välispiiride haldamisel toimuva liikmesriikidevahelise operatiivkoostöö, sealhulgas patrull- ja vaatlustegevuse kooskõlastamise eest. Agentuuril on lisaks kohustus abistada liikmesriike siis, kui välispiiril on vaja osutada tõhustatud tehnilist abi, võttes arvesse seda, et mõnikord võib kaasneda humanitaarhädalukord või tuleb tegeleda päästetöödega merel. Sellise koostöö täiendavaks tugevdamiseks on tarvis erieeskirju, millega reguleeritakse liikmesriikide laeva- ja lennuüksuste patrull- ja vaatlustegevust teiste liikmesriikide merepiiril või avamerel agentuuri kooskõlastatava liikmesriikidevahelise operatiivkoostöö raames.

¹³ ELT L 349, 25.11.2004, lk 1.

- (3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu [...] määrusega (EL) nr [.../...] loodud Euroopa piiride valvamise süsteem (EUROSUR) aitaks tõhustada teabevahetust ja operatiivkoostööd nii liikmesriikide vahel kui ka agentuuriga. Süsteemi abil tagatakse liikmesriikide olukorrateadlikkuse ja reageerimisvõime märkimisväärne suurenemine, seda ka agentuuri toetusel, eesmärgiga avastada ja tõkestada ebaseaduslikku rännet, võidelda piiriülese kuritegevusega ning aidata kaitsta ja päästa rändajate elusid liikmesriikide välispiiridel. Piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse koordineerimise käigus peaks agentuur edastama liikmesriikidele asjaomast teavet ja analüüsitulemusi.
- (4) Piiril toimuva patrull- ja vaatlustegevuse käigus peaksid liikmesriigid ja agentuur täitma oma kohustusi, mis tulenevad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioonist, rahvusvahelisest konventsioonist inimeste ohutusest merel, rahvusvahelisest mereotsingute ja -pääste konventsioonist, rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioonist ja seda täiendavast välismaalaste salaja üle maa-, õhu- või merepiiri toimetamist tõkestavast protokollist, pagulasseisundi konventsioonist, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelisest paktist, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioonist piinamise ja muu julma, ebainimliku või väärikut alandava kohtlemise või karistamise vastu ja muudest asjaomastest rahvusvahelistest õigusaktidest.
- (5) Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 562/2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad),¹⁴ ja liidu õiguse üldpõhimõtetega peaks iga patrull- ja vaatlusoperatsiooni käigus võetud meede olema proportsionaalne saavutatavate eesmärkidega, mittediskrimineeriv ning täiel määral kinni pidama põhiõigustest ning pagulaste ja varjupaiga taotlejate õigustest, sealhulgas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttest. Liikmesriikide territooriumil, sealhulgas piiril või transiiditsoonis esitatud varjupaigataotlejate puhul on liikmesriikidele ja agentuurile siduvad varjupaigataotlejate õigusaktide sätted ja eelkõige nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiiv 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta¹⁵.
- (6) Liikmesriigi ja kolmanda riigi vaheline võimalik kokkulepe ei vabasta liikmesriiki nimetatud kohustustest, kui nad on teadlikud või peaksid olema teadlikud, et kolmanda riigi varjupaigamenetluses ja varjupaigataotlejate vastuvõtutingimustes esinevad süsteemsed puudused annavad piisavalt alust arvata, et varjupaigataotlejal tekib reaalne oht saada koheldud ebainimlikult või alandavalt või kui nad on teadlikud või peaksid olema teadlikud, et asjaomane kolmas riik tegutseb tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte vastaselt.
- (7) Patrull- ja vaatlustegevusel merel võib osutuda vajalikuks osutada abi merehädalistele. Kooskõlas rahvusvahelise õigusega peab iga riik nõudma, et tema lipu all sõitva laeva kapten osutab abi igale merehädalisele ja suundub võimalikult kiiresti merehädalist päästma, seadmata seejuures ohtu laeva, meeskonda või reisijaid. Sellist abi tuleks osutada hoolimata abi vajavate isikute kodakondsusest või staatusest või olukorrast, milles nad viibivad.

¹⁴ ELT L 105, 13.4.2006, lk 1.

¹⁵ ELT L 326, 13.12.2005, lk 13.

- (8) Liikmesriigid peaksid seda kohustust täitma kooskõlas otsingu- ja päästeolukordi reguleerivate rahvusvaheliste instrumentide sätetega ning põhiõiguste kaitse nõuetega. Käesolev määrus ei tohiks mõjutada otsingu- ja päästeasutuste kohustusi, sealhulgas kohustust tagada selline kooskõlastamine ja koostöö, et päästetud isikud oleks võimalik toimetada sadamasse või turvalisse kohta.
- (9) Agentuuri kooskõlastatavat patrull- ja vaatlustegevust korraldatakse vastavalt operatsiooniplaanile kooskõlas määrusega (EÜ) nr 2007/2004. Mereoperatsioonide puhul peaks operatsiooniplaan sisaldama spetsiifilist teavet ühisoperatsiooni või katseprojekti toimumise geograafilises alas kohaldatava jurisdiktsiooni ja õigusaktide kohta, sealhulgas viiteid rahvusvahelistele ja liidu õigusnormidele, mis käsitlevad pealtkuulamist, merepäästet ja maaletoiimetamist. Määrusega reguleeritakse omakorda pealtkuulamise, merepääste ja maaletoiimetamise küsimusi agentuuri kooskõlastatava merepiiri patrull- ja vaatlustegevuse kontekstis.
- (10) Määruse (EÜ) nr 2007/2004 kohaselt moodustatakse iga mereoperatsiooni jaoks vastuvõtvas liikmesriigis kooskõlastusorgan, mis koosneb selle liikmesriigi ametnikest, külalisametnikest ja agentuuri esindajatest, kelle hulgas on ka agentuuri kontaktametnik. Kõnealust kooskõlastusorganit, mida tavaliselt nimetatakse rahvusvaheliseks kooskõlastuskeskuseks, tuleks kasutada mereoperatsioonis osalevate ametnike ja asjaomaste asutuste vahelise suhtluskanalina.
- (11) Käesolevas määruses peetakse kinni põhiõigustest ja järgitakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtteid – õigust elule, inimväärikuse austamist, piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise ja karistamise keeldu, õigust vabadusele ja turvalisusele, tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, diskrimineerimiskeeldu, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, varjupaigaõigust ja lapse õigusi.
- (12) Kuna võetava meetme eesmärgid, nimelt võtta vastu erieeskirjad agentuuri kooskõlastusel tegutsevate piirivalveametnike patrull- ja vaatlustegevuse reguleerimiseks merepiiridel, ei suuda liikmesriigid õigusaktide ja tavade erinevuse tõttu piisavalt saavutada ning operatsioonide rahvusvahelise iseloomu tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev määrus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärkide saavutamiseks.
- (13) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokoll nr 22 artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et käesolev määrus põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise alusel Schengeni *acquis*’l, otsustab Taani kõnealuse protokoll artikli 4 kohaselt kuue kuu jooksul pärast käesoleva määruse vastuvõtmise kuupäeva, kas ta rakendab seda oma siseriiklikus õiguses.
- (14) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*’ sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis*’ sätete

rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises)¹⁶ tähenduses, mis kuuluvad nimetatud lepingu teatavaid rakenduseeskirju käsitleva nõukogu otsuse 1999/437/EÜ¹⁷ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda.

- (15) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis'* sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega)¹⁸ tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsuse 2008/146/EÜ (nimetatud lepingu sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel)¹⁹ artikliga 3.
- (16) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahel allakirjutatud protokolli (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis'* rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ²⁰ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsuse 2011/350/EL (nimetatud protokolli sõlmimise kohta Euroopa Liidu nimel)²¹ artikliga 3.
- (17) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist, milles Ühendkuningriik ei osale vastavalt nõukogu 29. mai 2000. aasta otsusele 2000/365/EÜ (Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis'* sätetes)²². Seetõttu ei osale Ühendkuningriik määruse vastuvõtmisel, see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata.
- (18) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsusele 2002/192/EÜ (Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis'* sätetes)²³. Seetõttu ei osale Iirimaa määruse vastuvõtmisel, see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata,

¹⁶ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 36.

¹⁷ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31.

¹⁸ ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

¹⁹ ELT L 53, 27.2.2008, lk 1.

²⁰ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31.

²¹ ELT L 160, 18.6.2011, lk 19.

²² EÜT L 131, 1.6.2000, lk 43.

²³ EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisala

Käesolevat määrust kohaldatakse patrull- ja vaatlustegevuse suhtes, mida korraldavad liikmesriigid oma välistel merepiiridel ja mis toimub Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri kooskõlastatava operatiivkoostöö raames.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. „agentuur” – määrusega (EÜ) nr 2007/2004 asutatud Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur;
2. „mereoperatsioon” – ühisoperatsioon, katseprojekt või kiirreageerimisoperatsioon, mida liikmesriigid korraldavad agentuuri kooskõlastusel oma väliste merepiiride patrull ja vaatlustegevusel;
3. „vastuvõttev liikmesriik” – mereoperatsiooni toimumis- või alguskohaks olev liikmesriik;
4. „osalev liikmesriik” – liikmesriik, kes osaleb mereoperatsioonis vahendite või isikkoosseisuga, kuid kes ei ole vastuvõttev liikmesriik;
5. „osalev üksus” – vastuvõtva või osaleva liikmesriigi laeva- või lennuüksus;
6. „rahvusvaheline kooskõlastuskeskus” – kooskõlastusüksus, mis on loodud vastuvõttvas liikmesriigis mereoperatsiooni kooskõlastamiseks;
7. „riiklik kooskõlastuskeskus” – riiklik kooskõlastuskeskus, mis on loodud Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) eesmärkide täitmiseks kooskõlas määrusega (EL) nr [.../...];
8. „laev” – paat, alus või muu merel kasutatav veesõiduk;
9. „riikkondsuseta laev” – laev, millel puudub kuuluvus mingile riigile, või laev, mida võib pidada samaväärseks laevaga, millel puudub kuuluvus mingile riigile, kui ükski riik ei ole kõnealusele laevale andnud õigust sõita oma lipu all või kui laev sõidab kahe või enama riigi lipu all ja kasutab neid oma äranägemise järgi;

10. „välismaalaste üle piiri toimetamist tõkestav protokoll” – maa-, mere- ja õhuteed pidi üle riigipiiri välismaalase ebaseaduslikku toimetamist tõkestav protokoll, mis täiendab 2000. aastal Itaalias Palermos allakirjutatud rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni;
11. „turvaline paik” – koht, kus loetakse päästeoperatsioon lõpetatuks ja kus on tagatud ellujäänute turvalisus, sealhulgas nende põhiõiguste kaitse, kus on võimalik rahuldada nende põhivajadusi ja kus on võimalik korraldada nende transport järgmisse või lõplikku sihtkohta;
12. „päästekoordinatsioonikeskus” – üksus, mis vastutab otsingu- ja päästeteenuste tõhusa korraldamise edendamise eest ning otsingu- ja päästeoperatsioonide korraldamise koordineerimise eest otsingu- ja päästepiirkonnas, nagu on määratletud rahvusvahelises mereotsingute ja -pääste 1979. aasta konventsioonis.

II PEATÜKK

ÜLDREEGLID

Artikkel 3

Mereohutus

Mereoperatsiooni korraldamiseks tuleb meetmeid võtta nii, et nendega ei seata ohtu kinnipeetud või päästetud isikuid ega osalevaid üksusi.

Artikkel 4

Põhiõiguste ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse kaitse

1. Ühtegi isikut ei toimetata maale ega anta muul viisil üle selle riigi asutustele, kus esineb tõsine oht, et kõnealuse isiku suhtes rakendatakse surmanuhtlust, piinamist või muud ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist või kui esineb tõsine oht, et ta saadetakse välja teise riiki või antakse välja teisele riigile, rikkudes tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet.
2. Enne kolmandas riigis maaletoiemtamise otsuse tegemist võtavad osalevad üksused arvesse kolmandas riigis valitsevat üldist olukorda ning kinnipeetud või päästetud isikuid ei toimetata kõnealusesse kolmandasse riiki, kui vastuvõttev liikmesriik või osalevad liikmesriigid on teadlikud või peaksid olema teadlikud sellest, et asjaomane kolmas riik kohtleb isikuid lõikes 1 kirjeldatud viisil.
3. Maaletoiemtamisel kolmandas riigis identifitseerivad osalevad üksused kinnipeetud või päästetud isikud ning hindavad võimalikult ulatuslikult nende isiklikku olukorda enne maaletoiemtamist. Nad teatavad kinnipeetud või päästetud isikutele maaletoiemtamise koha sobival viisil ning annavad neile võimaluse esitada põhjused selle kohta, miks nad leiavad, et maaletoiemtamine antud kohas oleks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse rikkumine.

4. Osalevad üksused võtavad kogu operatsiooni käigus arvesse laste, inimkaubanduse ohvrite, kiiret arstiabi vajavate isikute, rahvusvahelist kaitset vajavate isikute ja teiste eriti haavatavas olukorras olevate isikute erivajadusi.
5. Mereoperatsioonis osalevad piirivalvurid läbivad põhiõiguste, pagulasõiguse ning otsingu- ja päästetegevuse rahvusvahelise õiguskorra asjaomaste sätete alase koolituse.

III PEATÜKK

ERIEESKIRJAD

Artikkel 5

Avastamine

1. Kui osalevad üksused avastavad laeva, mida kahtlustatakse ebaseaduslikus piiriületamises või mis kavatseb selliselt toimida, lähenevad nad laevale selle tuvastamiseks ja selle riikkondsuse kindlakstegemiseks ning kuni edasiste meetmete võtmiseni jälgivad laeva sobivast kaugusest. Osalevad üksused edastavad laeva andmed kohe rahvusvahelisele koostöölastuskeskusele.
2. Kui laev on sisenemas või juba sisenenud operatsioonis mitteosaleva liikmesriigi territoriaalvetesse või külgvööndisse, edastatavad osalevad üksused laeva andmed rahvusvahelisele koostöölastuskeskusele, kes teavitab omakorda asjaomase liikmesriigi riiklikku koostöölastuskeskust.
3. Osalevad üksused edastavad muudes väljaspool mereoperatsiooni toimuvates ebaseaduslikes tegevustes kahtlustatava laeva andmed rahvusvahelisele koostöölastuskeskusele, kes teavitab omakorda asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide riiklikku koostöölastuskeskust.

Artikkel 6

Kinnipidamine territoriaalmeres

1. Osalevad üksused võtavad vastuvõtva liikmesriigi või osaleva liikmesriigi territoriaalmeres vähemalt ühe järgmistest meetmetest, kui on piisav alus kahtlustada, et laeval on isikud, kes kavatsevad vältida kontrollimist piiripunktides, või et sellega toimetatakse rändajaid ebaseaduslikult üle piiri:
 - a) laeva kuuluvust, selle registreerimist ning reisi üksikasju tõendava teabe ja dokumentide ning pardal viibivate isikute identiteeti ja kodakondsust tõendava ja muid isikuandmeid hõlmava teabe ja dokumentide nõudmine;
 - b) laeva peatamine, selle pardale minemine ning laeva, selle lasti ja pardal viibivate isikute läbiotsimine ning pardal viibivate isikute küsitlemine;

- c) pardal viibivate isikute teavitamine sellest, et neid võidakse keelata piiri ületada ning et sõidukit juhtivatele isikutele võidakse reisi jätkamise eest ette näha karistused;
 - d) laeva arestimine ja pardal viibivate isikute kinnipidamine;
 - e) laeva kursi muutmise nõudmine, nii et laev eemalduks territoriaalmeres või külgvööndis asuvast sihtkohast või suunduks mõnda muusse sihtkohta, mis ei asu territoriaalmeres või külgvööndis, ning laeva eskortimine või selle saatmine seni, kuni laev on sellisele kursile jõudnud;
 - f) laeva või selle pardal viibivate isikute toimetamine vastuvõtvasse liikmesriiki või mõnda teise operatsioonis osalevasse liikmesriiki või rannikuäärsesse liikmesriiki.
2. Vastuvõttev liikmesriik või osalev liikmesriik, kelle territoriaalmeres kinnipidamine toimub, annab osalevale üksusele rahvusvahelise kooskõlastuskeskuse kaudu loa lõikes 1 osutatud meetmete võtmiseks ning piisavaid juhiseid. Osalev üksus teavitab vastuvõtvat liikmesriiki rahvusvahelise kooskõlastuskeskuse kaudu, kui laeva kapten taotleb laeva lipuriigi diplomaatilise esindaja või konsulaarametniku teavitamist.
 3. Kui on piisavalt põhjust kahtlustada, et riikkondsuseta laev või laev, mida võidakse käsitada riikkondsuseta laevana, veab isikuid, kes kavatsevad vältida kontrollimist piiripunktides, või tegeleb rändajate ebaseadusliku toimetamisega üle piiri, siis vastuvõttev liikmesriik või osalev liikmesriik, kelle territoriaalmeres on riikkondsuseta laev kinni peetud, annab osalevale üksusele loa ja juhised laev kinni pidada ja võtta lõike 1 kohase mis tahes meetme.
 4. Operatsioonis mitteosaleva liikmesriigi territoriaalmeres tuleks operatsioone korraldada kõnealuse liikmesriigi loal. Rahvusvahelist kooskõlastuskeskust teavitatakse kõnealuse liikmesriigiga toimunud suhtlusest ja meetmetest, milleks asjaomane liikmesriik on loa andnud.

Artikkel 7

Kinnipidamine avamerel

1. Kui osalevatel üksustel on avamerel olles piisav alus kahtlustada, et laev toimetab rändajaid ebaseaduslikult üle piiri, võtavad nad lipuriigi loal, mis on antud kooskõlas välismaalaste ebaseaduslikult üle riigipiiri toimetamist tõkestava protokolliga, vähemalt ühe järgmistest meetmetest:
 - a) laeva kuuluvust, selle registreerimist ning reisi üksikasju tõendava teabe ja dokumentide ning pardal viibivate isikute identiteeti ja kodakondsust tõendava ja muid isikuandmeid hõlmava teabe ja dokumentide nõudmine;
 - b) laeva peatamine, selle pardale minemine ning laeva, selle lasti ja pardal viibivate isikute läbiotsimine ning pardal viibivate isikute küsitlemine;

- c) pardal viibivate isikute teavitamine sellest, et neid võidakse keelata piiri ületada ning et sõidukit juhtivatele isikutele võidakse reisi jätkamise eest ette näha karistused;
 - d) laeva arestimine ja pardal viibivate isikute kinnipidamine;
 - e) laeva kursi muutmise nõudmine, nii et laev eemalduks territoriaalmeres või külgvööndis asuvast sihtkohast või suunduks mõnda muusse sihtkohta, mis ei asu territoriaalmeres või külgvööndis, ning laeva eskortimine või selle läheduses viibimine seni, kuni laev on sellisele kursile jõudnud;
 - f) laeva või selle pardal viibivate isikute toimetamine kolmandasse riiki või laeva või selle pardal viibivate isikute muul viisil üleandmine kolmanda riigi ametiasutustele;
 - g) laeva või selle pardal viibivate isikute toimetamine vastuvõtvasse liikmesriiki või mõnda teise operatsioonis osalevasse liikmesriiki.
2. Kui laev sõidab vastuvõtva või osaleva liikmesriigi lipu all või kannab nende registreerimismärke, siis annab see liikmesriik pärast laeva riikkondsuse kinnitamist lõikes 1 osutatud meetmete võtmiseks loa.
 3. Kui laev sõidab mereoperatsioonis mitteosaleva liikmesriigi või kolmanda riigi lipu all või kannab selle registreerimismärke, siis vastuvõttev liikmesriik või osalev liikmesriik, olenevalt sellest, kelle osalev üksus on laeva kinni pidanud, teatab lipuriigile, et taotleb kinnitust registreerimise kohta, ja kui riikkondsusele on kinnitus saadud, taotleb lipuriigi luba võtta lõike 1 kohase mis tahes meetme. Vastuvõttev liikmesriik või osalev liikmesriik teavitab rahvusvahelist kooskõlastuskeskust lipuriigiga toimunud suhtlusest ja meetmetest, mille võtmiseks lipuriik loa andis.
 4. Kui välisriigi lipu all sõitva või oma lippu näitamast keelduva laeva puhul on piisav alus kahtlustada, et selle riikkondsus ühtib operatsioonis osaleva üksuse omaga, kontrollib osalev üksus laeva õigust sõita sellise lipu all. Sel eesmärgil võib kahtlusalusele laevale läheneda. Kui pärast dokumentide kontrollimist jääb kahtlus püsima, teostab üksus laeva pardal võimalikult ettevaatlikult täiendava kontrollimise. Asjakohaste kanalite kaudu võetakse ühendust osaleva liikmesriigiga, mille lipu all laev väidetavalt sõidab.
 5. Kui välisriigi lipu all sõitva või oma lippu näitamast keelduva laeva puhul on piisav alus kahtlustada, et selle riikkondsus ühtib vastuvõtva liikmesriigi või muu operatsioonis osaleva liikmesriigi omaga, kontrollib osalev üksus pärast sellelt liikmesriigilt loa saamist laeva õigust sõita asjaomase riigi lipu all.
 6. Kui lõigetes 4 ja 5 osutatud juhtudel on laeva riikkondsusega seotud kahtlustel alust, annab vastuvõttev liikmesriik või osalev liikmesriik loa võtta lõike 1 kohased meetmed.
 7. Kuni lipuriigilt loa saamiseni või lipuriigi loa puudumise korral jälgitakse laeva sobivast kaugusest. Ilma lipuriigi sõnaselge loata ei võeta muid meetmeid, välja arvatud meetmed, mis on vajalikud inimeludele avalduva ohu vähendamiseks või mis tulenevad asjaomastest kahepoolsetest või mitmepoolsetest kokkulepetest.

8. Kui on piisav alus kahtlustada, et riikkondsuseta laev või laev, mida võidakse käsitada riikkondsuseta laevana, toimetab rändajaid ebaseaduslikult üle piiri, võib osalev üksus minna pardale ja peatada laeva eesmärgiga kontrollida selle riikkondsuse puudumist. Kui kahtlused leiavad tõendamist, võib kooskõlas riikliku ja rahvusvahelise õigusega võtta lõike 1 kohaseid täiendavaid asjakohaseid meetmeid.
9. Liikmesriik, kes on võtnud ükskõik millise lõike 1 kohase meetme, teavitab lipuriiki selle meetme võtmise tulemustest.
10. Rahvusvahelises kooskõlastuskeskuses vastuvõtvat liikmesriiki või osalevat liikmesriiki esindav ametnik määratakse siseriikliku õiguse kohaselt isikuks, kes annab loa kontrollida laeva õigust asjaomase liikmesriigi lipu all sõita või võtta muid lõike 1 kohaseid meetmeid.
11. Kui kahtlused, et laev toimetab rändajaid ebaseaduslikult üle piiri, ei leia tõendamist või kui osalev üksus ei ole pädev tegutsema, kuid endiselt on piisavalt kahtlusi, et laeva pardal on isikud, kes kavatsevad jõuda liikmesriigi piirini ja vältida kontrollimist piiripunktides, jätkatakse laeva jälgimist. Rahvusvaheline kooskõlastuskeskus edastab laeva andmed selle liikmesriigi riiklikule kooskõlastuskeskusele, kuhu laev suundub.

Artikkel 8

Kinnipidamine külgvööndis

1. Vastuvõtva või osaleva liikmesriigi territoriaalmerega külgnevas vööndis võetakse artikli 6 lõikes 1 kehtestatud meetmed kooskõlas artikli 6 lõikega 2.
2. Artikli 6 lõike 1 kohaseid meetmeid ei võeta mereoperatsioonis mitteosaleva liikmesriigi külgvööndis ilma tema loata. Rahvusvahelist kooskõlastuskeskust teavitatakse selle liikmesriigiga toimunud suhtlusest ja sellest tulenevatest meetmetest, milleks asjaomane liikmesriik on loa andnud.
3. Kui riikkondsuseta laev on külgvööndis läbisõidul, kohaldatakse artikli 7 lõiget 8.

Artikkel 9

Otsingu- ja päästeolukorrad

1. Mereoperatsioonis osalevad üksused annavad abi igale merehädas olevale laevale või isikule. Nad teevad seda sõltumata selle isiku kodakondsusest või staatusest või isiku leidmise asjaoludest.
2. Kui mereoperatsiooni käigus satub laev või keegi pardalviibivatest inimestest ebakindlasse, häire- või hädaolukorda, edastab osalev üksus kogu olemasoleva teabe võimalikult kiiresti sellise olukorra asukohaks oleva otsingu- ja päästepiirkonna vastutavale päästekoordinatsioonikeskusele.
3. Laev ja pardal olevad inimesed on ebakindlas olukorras eelkõige siis, kui:
 - a) esineb kahtlus laeva ja selle pardal olevate inimeste ohutuse suhtes või

- b) laeva liikumise või asukoha kohta ei ole piisavalt teavet.
4. Laev ja pardal olevad inimesed on häireolukorras eelkõige siis, kui:
- a) esineb kartus laeva ja selle pardal olevate inimeste ohutuse suhtes, sest on andmeid tõsiste raskuste kohta, kuid ulatuses, mille puhul häireolukord ei ole tõenäoline, või
 - b) laeva liikumise või asukoha kohta ei ole pikemat aega teavet.
5. Laev ja pardal olevad inimesed on häireolukorras eelkõige siis, kui:
- a) on saadud kindlad andmed selle kohta, et laev ja selle pardal oleva inimesed on ohus ja neil on kohe abi vaja, või
 - b) katsed laevaga ühendust saada ei ole õnnestunud ja edutud päringud viitavad võimalusele, et laev on hädaolukorras, või
 - c) on saadud teavet, mis osutab sellele, et laeva opereerimise efektiivsus on kahjustatud sellises ulatuses, et hädaolukord on tõenäoline.
6. Lõigete 3–5 eesmärgil olukorda hinnates võtavad osalevad üksused arvesse kõiki asjaomaseid tegureid, sealhulgas:
- a) andmed abitaotluse esitamise kohta;
 - b) laeva merekõlblikkus ja tõenäosus, et laev ei jõua sihtkohta;
 - c) reisijate arv konkreetse laeva tüübi ja selle olukorra kohta;
 - d) rannikule jõudmiseks piisavate varude olemasolu (kütus, vesi, toiduained jne);
 - e) kvalifitseeritud meeskonna ja laeva juhtiva isiku olemasolu;
 - f) ohutus-, navigatsiooni- ja sidevahendite olemasolu ja töökorras olek;
 - g) kiiret arstiabi vajavad reisijad laeva pardal;
 - h) surnud reisijad laeva pardal;
 - i) rasedad ja lapsed laeva pardal;
 - j) ilma- ja mereolud, sealhulgas ilma- ja mereilmaprognoos.
7. Osalevad üksused edastavad olukorra hinnangu viivitamata vastutavale päästekoordinatsioonikeskusele. Päästekoordinatsioonikeskuse suuniseid oodates võtavad osalevad üksused kõik asjakohased meetmed ohustatud isikute turvalisuse tagamiseks.
8. Hädaolukorra olemasolu ei sõltu sellest ning hädaolukorra olemasolu ei saa kindlaks määrata ainuüksi selle põhjal, kas laev on esitanud abitaotluse. Juhul kui laev tundub olevat hädaolukorras, ent pardal viibivad isikud keelduvad abi vastu võtmast, teavitab osalev üksus sellest päästekoordinatsioonikeskust ning jätkab oma

vastutuskohustuse täitmist, jälgides laeva mõistlikult kauguselt ja võttes kõik vajalikud meetmed ohustatud isikute turvalisuse tagamiseks ning vältides selliste meetmete võtmist, mis võiksid olukorda halvendada või vigastuste või elukaotuse ohtu suurendada.

9. Juhul kui asjaomase otsingu- ja päästepiirkonna vastutav kolmanda riigi päästekoordinatsioonikeskus ei vasta osaleva üksuse edastatud teatele, võtab üksus ühendust vastuvõtva liikmesriigi päästekoordinatsioonikeskusega, välja arvatud juhul, kui mõne muu päästekoordinatsioonikeskuse asukoht on otsingu- ja päästeolukorra koordineerimiseks sobivam.
10. Osalevad üksused teavitavad rahvusvahelist kooskõlastuskeskust võimalikult kiiresti päästekoordinatsioonikeskusega toimunud suhtlusest ja võetud meetmetest.
11. Kui laeva ei saa või enam ei saa käsitleda hädaolukorras oleva laevana või kui otsingu- ja päästeoperatsioon on lõppenud, jätkab osalev üksus rahvusvahelise kooskõlastuskeskusega konsulteerides operatsiooni.

Artikkel 10

Maaletoiimetamine

1. Mereoperatsiooni käigus kinnipeetud või päästetud inimeste maaletoiimetamise kord määratakse kindlaks operatsiooniplaanis. Maaletoiimetamise kord ei sea mereoperatsioonis mitteosalevatele liikmesriikidele kohustusi, välja arvatud juhul, kui nad sõnaselgelt annavad artikli 6 lõike 4 või artikli 8 lõike 2 kohase loa võtta meetmeid nende territoriaalmeres või külgvööndis.
2. Artikli 6 lõike 2 või artikli 8 lõike 1 kohase kinnipidamise korral territoriaalmeres või külgvööndis toimub maaletoiimetamine vastuvõtvas liikmesriigis või osalevas liikmesriigis, kelle territoriaalmeres või külgvööndis kinnipidamine toimub.

Artikli 6 lõike 4 või artikli 8 lõike 2 kohase kinnipidamise korral territoriaalmeres või külgvööndis toimub maaletoiimetamine liikmesriigis, kelle territoriaalmeres või külgvööndis kinnipidamine toimub.
3. Kui artiklist 4 ei tulene teisiti, siis avamerel aset leidva kinnipidamise korral, nagu on sätestatud artiklis 7, toimub maaletoiimetamine kolmandas riigis, kust laev lahkus. Kui see ei ole võimalik, siis toimub maaletoiimetamine vastuvõtvas liikmesriigis.
4. Artikli 9 kohases otsingu- ja päästeolukorras teevad osalevad üksused koostööd vastutava päästekoordinatsioonikeskusega, et leida päästetud inimestele sobiv sadam või turvaline paik ning tagada nende kiire ja tõhus maaletoiimetamine.

Ilma et see piiraks päästekoordinatsioonikeskuse vastutust, tagavad nii vastuvõttev liikmesriik kui ka osalevad liikmesriigid, et sadam või turvaline paik määratakse võimalikult kiiresti kindlaks, võttes arvesse asjaomaseid tegureid, näiteks vahemaad lähima sadama või turvalise paigani, ohte ja juhtumi asjaolusid.

Kui osalevat üksust ei vabastata artikli 9 lõikes 1 osutatud kohustusest võimalikult aegsasti, võttes arvesse päästetud inimeste ja osaleva üksuse enda ohutust, antakse talle luba päästetud isikud toimetada maale vastuvõtvast liikmesriigis.

5. Osalevad üksused teavitavad rahvusvahelist kooskõlastuskeskust selliste isikute olemasolust, kelle suhtes kehtib artikli 4 lõige 1, ning rahvusvaheline kooskõlastuskeskus edastab saadud teabe pädevatele riiklikele asutustele. Selle teabe alusel tuleb operatsiooniplaanis kindlaks määrata võimalikud järelmeetmed.

IV PEATÜKK

LÖPPSÄTTED

Artikkel 11

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja aluslepingute kohaselt liikmesriikides vahetult kohaldatav.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja